

CAPUT V.
DE
SANGUINEARUM EVACUA-
TIONUM NATURALIUM SUP-
PRESSIONE.

I.
Suppressio evacuationum sanguinearum naturalium,
est defectus illarum hæmorrhagarum, sive totalis,
sive quoad partem, qua in statu naturali pro con-
servanda sanitate, adesse possent, aut deberent.

SCHOL.

Haud itaque in præsentiarum nobis sermo est de omnium & singu-
larum hæmorrhagarum evacuationum suppressione: quoniam aliquæ
illarum sunt, quæ vel violentæ, vel ad minimum morbosæ, imo positive
noxia existunt, quotiescunque sese exerunt: ideoque sui consideratio-
nem hac ratione non merentur, quin potius optandum esset, ut semper
suppressæ manerent; ad quarum classem pertinent hæmorrhagia vulne-
rum, hæmoptysis, vomitus miæctusque cruentus, & varicum hæmorrhagia,
quippe quæ vel nullum sanitati commodum notabile adferunt, vel læsio-
nes partium solidarum nobiliorum producunt, vel ad minimum officium
earundem præsentia sua lædunt, multasque in œconomia naturali turbas
causantur.

II.

Hæmorrhagia, de quibus hic nobis sermo est, ad statum na-
turalem & sanitatis sunt vel absolute necessaria, vel ad mini-
mum ita utiles, ut pro integritate sanitatis conservanda, ab ipsa
natura, vel certo ordine, stataque periodo, vel sine ordine quidem,
repetito tamen suscipiantur & continuentur.

SCHOL.

Prioris classis sunt menstruæ & lochiales evacuationes, in fœminis puberibus, & nuptis, a decimo quarto ætatis anno ad quadragesimum nomen usque familiares.

Ad alteram pertinent hæmorrhoides præcipue internæ, in viris potissimum certæ ætatis occurrentes, aut etiam externæ, aliquando statui prægnationis fœminarum supervenientes: & narium hæmorrhagia utrique sexui, diversæque ætati solennis.

Hæmorrhagiæ narium suppressio.

III.

Hæmorrhagiam narium suppressam nominamus, quando hæc excretio sanguinea, vel in dispositis, plane non succedit, aut rarissime se exserit, vel in adfuetis ante debitum terminum, & ultra consuetudinem, aut plane cessat, aut ad minimum itidem rarioribus recursibus, vel admodum parce succedit.

SCHOL.

Per dispositos ad hæmorrhagiam narium illas intelligimus personas, quæ ratione ætatis & temperamenti facilius & naturali ordine huic excretioni subjectæ esse possent, quales sunt pueri, juvenes, & de cholericis aut sanguineo temperamento potissimum participantes: quemadmodum per adfuetos, illos indigitamus, quibus actu vel sub consueta ætate, vel etiam post illam, hæc excretio solennis fuit, nunc autem vel penitus cessat, vel parcissime succedit,

IV.

Hoc ipso etiam subjecta declaramus, quæ huic suppressioni obnoxia sunt, pueros nempe & juvenes, eosque, qui ultra hanc ætatem hæmorrhagiam narium solennem experti fuerunt, aut experiri potuerunt.

V.

Subjectum speciale itidem constituunt nares, sicut in hæmorrhagiâ ipsa.

SCHOL.

SCHOL.

Quando nempe illarum vascula, & fibrosa compages vel obstructa, vel stricta sunt, ut sanguini egressum non concedant; ita tamen, ut sub molestiis, suppressionem fluxus sequentibus, partes quoque vicinæ symptomatum subjecta evadant.

VI.

Causam hujus suppressionis materiales proximam suppledit sanguis, vel quantitate, vel consistentia, vel denique peculiariter crasi læsus.

SCHOL.

Quantitas sanguinis in hoc casu ut plurimum peccat excessu, vel ad minimum sub plethora commota, unde vasa sanguifera cum interstitiis fibrosis nimium infarcta, membranam narium ita tendere valent, ut via excretionis præcludatur.

Quoad consistentiam læsam, in considerationem venit ejus spissitudo, quæ exiliora vasa, eorumque ostiola oppilando transitum prohibet, exitumque impedit.

Sub crasi peculiariter læsa denotamus in specie impuritates mucido-viscidas, aliquando sanguini sese intermiscentes, a quibus non modo sanguinis motus ipse retardatur, sed viæ etiam, per quas hæmorrhagiæ succedere deberet, oblinuntur, obstruuntur.

Antecedentes harum læsionum causas, ideoque respectu suppressionis hæmorrhagiæ remotiores, hic non repetimus, cum Cap. II. §. 13. jam ex parte indigitatæ sint.

VII.

Sicuti in materia movenda, ita non minus in partibus solidis, materia movenda viam largientibus, causa suppressæ hæmorrhagiæ aliquando hæret.

SCHOL.

Permeabilitatem vasorum atque fibrosarum partium, æque ac debitum tonicum robur, pro debito hæmorrhagiarum successu requiri, res est omnibus notissima. Quando itaque hæ partes in naribus vel admodum strictæ & angustatæ, vel ultra modum relaxatæ existunt, successus hæmorrhagiarum intercipitur: in priori quidem casu positive: in altero autem priva-

privative, dum sanguinis decubitu quidem viam concedunt, sed defectu roboris naturalis laborant, quod tamen pro transpulſu sanguinis requiritur.

VIII.

Hæc partium ſolidarum in naribus p. n. diſpoſitio varias agnoſcit cauſas occaſionales.

SCHOL.

Relaxatio enim illa tonica aliquando dependet a defluxionibus catarrhalibus ſeroſis, ſub coryza aut gravedine prægreſſis: aliquando a refrigerationibus, extraordinarie ab aëre frigido, ſimul humido, perpeſſis.

Strictura autem nimia perquam ſæpiſſime originem debet intempereſtivæ remediorum adſtringentium externæ & immediatæ applicationi ad nares, ſub turundarum, pulverum ſtegnoticorum, liquorum ſtypticorum in nares attractorum formulis, ſub prægreſſis narium hæmorrhagiis paulo largioribus, adhibitæ.

Menſtrui fluxus ſuppreſſio.

IX

Circa menſtrua evacuationis ſuppreſſionem & impeditiorem notandum eſt, autores diverſas ipſius conſtituere claſſes, quæ tamen, verum ſi dicere fas eſt, eſſentialiter conveniunt, licet quoad gradum, aut ſpeciales quaſdam circumſtantias ab invicem differant.

X.

Prima, quæ circa menſtruum negotium a ſtatu naturali contingit, aberratio, dicitur menſium emanſio.

SCHOL.

Hæc nihil aliud denotat, quam nimis longam ac diuturnam in juvenulis hujus fluxus emanſionem, reſpectu primæ perruptionis, quando nempe longe tardius quam anno decimo quarto fluere incipiunt.

XI.

Alterum gradum ſuppreſſionis menſium conſtituit eorundem imminutio.

SCHOL.

SCHOL.

Hæc in eo consistit, quod fœmellæ hætenus fluxum menstruum, & quidem paulo largiorem expertæ, nunc per aliquod tempus, quantitatem fluxus imminutam experiantur, quamvis de cætero ordo & tempus excretionis conspirent.

XII.

Tertius gradus est, stricto nomine ita dicta, suppressio.

SCHOL.

Dicitur autem suppressio mensium, si fœmellæ, quibus menses jamjam debito ordine, vel aliquoties, vel per longum tempus fluxerunt, nunc semel aut pluribus vicibus, totalem hujus fluxus emanationem experiuntur, ut nihil de illo sentiant; quæ suppressio vel temporaria per aliquot menses, vel continua esse potest.

XIII.

Quartum gradum constituit mensium inordinatus fluxus.

SCHOL.

Per illum intelligimus, quando menses vel plane irregulari tempore fluunt, nec tempus solitum quatuor septimanarum servant, sed tribus, quinque, sex septimanis recurrunt; vel quando statum quidem tempus servant, sed sub ipso evacuationis decursu, variationes patiuntur, ita ut v. g. per unum pluresve dies fluant, mox iterum per aliquot dies subsistant, & tunc demum denuo prorumpant; quæ constitutio tanto magis medicam considerationem incurrit, si repetitis vicibus ita occurrat.

XIV.

Non minus ad has mensium aberrationes refertur eorundem decoloratio.

SCHOL.

Hæc apud Medicos audit, si fœmellæ alias sanguinem rubicundum ac floridum excernere consueta, deinceps loco hujus, vel aqueam saltem excretionem, loturæ carniæ instar, experiuntur, vel sanguinem lividum, tetrisve coloribus variegatum excernunt.

XV.

Ultimam harum aberrationum a regula naturali constituit mensium per loca insolita excretio.

SCHOL.

Quando nempe mensium per ordinata loca fluxu subsistente, temporibus tamen illis menstruis ac debitis, ex aliis plane locis, licet ad hoc negotium minus commodis & apris, sanguis profluit, & ordinem illum menstruum semper servat, siquidem exempla talia, vomitus & mictus cruenti, hæmoptysæos, & hæmorrhoidum, vices menstruæ evacuationis suppleant, apud autores varie prostant.

XVI.

Sicuti mensium negotium sua certo statoque tempore capit initia, ita quoque tandem ad cessationem pervenit.

SCHOL.

Vocamus autem mensium cessationem, quando universum negotium menstrui fluxus plane cessat, sine ulteriore recurso, sive id fiat tempore stato atque legitimo, circa septimum ætatis septenarium, (ubi quidem morbi nomen non subit, nec tamen semper ita cedit, ut nullam considerationem medicam mereatur) sive præmature ante dictum ætatis terminum consuetum, ubi ut plurimum ejusmodi post se trahere solet turbas atque molestias, ut sæpissime consilio & auxilio Medici feminae indigeant.

XVII.

Subiecta omnium harum afflictionum sunt femini sexus personæ, quæ ultra pubertatis annos adscenderunt, & intra hos, ac quinquagesimum ætatis annum vivunt.

SCHOL.

Sicut enim negotium menstruum a secundo annorum septenario circiter ordinarie incipit; ita ante dictum terminum ejus turbationes querere velle, incongruum esset: unde solum in illa ætate sexui sequiori eveniunt, sub qua totum negotium viget. Et cum ultimus ipsius terminus circa quinquagesimum annum ordinarie positus sit, neque post illum easdem amplius expectare licet: quamvis non negandum sit, quod ipsa quoque cessatio frequentissime tales post se relinquat effectus molestos, qui multum laboris, & fœmellis & Medico parere possunt.

XVIII.

Subiectum speciale omnium horum affectuum constituit prin-

principaliter uterus, cum vasis sanguiferis, illum perreptantibus.

SCHOL.

Cum enim hic primarium excretionis hujus constituat organum & subjectum, non potest, quin etiam pathematum morbosorum hic occurrentium subjectum existat: excepto tamen illo casu, in quo de excretionem mensium agimus per loca insolita, ubi ad minimum uterus cum suis vasis haud solitarie pro subjecto venditari potest; cum illæ quoque partes hunc censum subeant, per quas insolita excretio contingit; uterus vero cum vasis illum perreptantibus, subjectum potius causæ in hoc casu aliquando constituere possit.

XIX.

Causæ proximiores huc spectantes generaliter quarendæ sunt partim in materia movenda, partim in viis, per quas materia moveri debet.

SCHOL.

Utriusque enim debet adesse proportionata habitudo, si debitus mensium successus & progressus speratur. Deficiente enim debita materiæ movendæ mobilitate aut quantitate, nil proficit viarum optima dispositio: sicuti materiæ movendæ legitima dispositio nihil juvabit negotium, si viæ fuerint præclusæ, per quas salutaris hæc excretio contingere, & absolvi debet.

XX.

Sanguis itaque, quemadmodum materiam movendam, & causam materiale[m] proximam in hoc negotio constituit, ita in producendis illis recensitis mensium anomaliis in culpa esse potest, tam quantitate quam qualitate peccans.

SCHOL.

Respectu quantitatis, abundantia ipsius aliquando in culpa est, dum vasa nimium infarciuntur, & fibræ partium inter se invicem comprimentur, earumque interstitia coarctantur, ut ita transitus ipsi sanguini per partes denegetur, nec non eo ipso sanguinis spissitudo acceleretur, varisque stasibus & obstructionibus via sternatur.

Alio respectu peccare quandoquidem potest defectus; deficiente enim debita materia excernendæ quantitate, haud mirum est, ipsam excretionem deficere, præcipue cum in præsentè casu materia talis sit, ut aliis quoque usibus in corpore inserviat: quos inter nec ille minimus est, ut ipsis partibus fibrosis ac vasculosis debitum robur largiatur, quo tanto melius motus per illas perpetrari possint.

Qualitas aut crasis læsa hic causam constituit, quando sanguis peccat vel spissitudine sola, ideoque ad promptiorem motum ac transitum per partes solidas ineptior redditur; vel, quando simul mucidis viscidisque impuritatibus refertus, lentorem concipit, & partim propriam mobilitatem amittit, partim obstructionibus vasorum atque viarum simul materiam suppeditat.

XXI.

Via, per quas sanguis in locis, huic excretioni dicatis, moveri debet, duplici respectu causam morbificam constituere possunt.

SCHOL.

Vel enim in causa est illorum strictura nimia & coarctatio, quæ positive sanguini in his locis transitum non concedit, atque effluxum impedit: vel ex opposito peccat viarum atonia, & nimia laxitas, quæ quidem ingressum sanguinis permittit, sed decubitibus & infarctibus viam sternit, nec ad expulsionem debitam sufficit, cum tamen hæc excretio non nudo passivo profluvio, sed actuali expressione, (de qua motus tractorii in lumbis & regione pubis sæpe testantur) a natura celebretur, ad quam debitum tam vasorum, quam partium vicinarum robur tonicum requiritur.

XXII.

Remotiores & antecedentes causæ querenda sunt partim in temperamento, partim in genere vitæ, diætæ, & morbis prægressis.

XXIII.

Temperamentum variis modis remotiorem impediti fluxus menstrui causam constituere potest.

SCHOL.

SCHOL.

Ita enim temperamentum phlegmaticum maximopere impuritatibus mucidis ac viscidis scatet, seroque impuriore abundat, nec non præ reliquis partium fibrosarum laxitati subiectum est, & facilius atonia laborat.

Temperamentum sanguineum facilius sanguine in genere abundat, nec non post phlegmaticum facile toni relaxationem patitur.

Cholericum animi pathematibus iracundis præ aliis afficitur, unde ad varias motuum anomalias, easque pertinaciores dispositum existit.

Melancholico familiaris est sanguinis spissitudo, & partium fibrosarum major strictura, quæ tanto magis augetur, si animi pathemata meticulosa, terrificata, accedunt, variisque restrictionibus sanguinis ansam præbent.

XXIV.

Ad vitæ genus non minus inter causas horum affectuum respiciendum est, quippe quod diversimode solum suum conferre potest.

SCHOL.

Præcipue hoc fit, quando per vitam sedentariam, aut speculabundam, motus sanguinis transpressorius, per partes solidas sufflaminatus, ipsius spissitudinem post se trahit, aut per nimis mobilem, in statu plethorico organica commotiones sanguinis excitantur, quibus non minus debita excretionis sufflaminantur, & extraordinarii infarctus producuntur: aut sub fessione continua, abdomine compresso facta, viscera abdominis, eorumque vasa comprimuntur, & sub respiratione parciore accedente, circulus sanguinis per vasa abdominis retardatur.

XXV.

Simili modo diæta vitia multum hic conferunt.

SCHOL.

Diæta enim lauta, plena atque vinosâ, præter quod statum plethoricum physice augeat, commotiones quoque organicas in massa sanguinea producit, atque hoc pacto infarctus auget, liberumque ejus transitum per subtiliora vasa facile sufflaminat, & hoc tanto certius, quo magis vita otiosa aut sedentaria concurrat; sicuti diætetici errores circa cibos vappidos,

mucidos, concoctu difficiles, adstringentes, fermentescibiles, commissi, tam discrasiam sanguinis mucidam ac lentam, quam cardialgias, & hinc spasticas in vicinia partium contractiones, verasque stricturas inducere valent.

XXVI.

Pariter morbi progressi sæpissime banc causarum classem subeunt.

SCHOL.

Hoc fit, quando vel sanguinis defectum, vir iumque motricium debilitationem producant, vel quando male tractati, variis motuum anomaliis anam suppeditant. Id quod satis frequenter accidit a febribus, aut hæmorrhagiis, per adstringentia intempestive cohibitis, atque suppressis, aut aliis spasticis, hypochondriacis affectibus, per opiata atque anodyna, neglecta vera causa, palliative curatis.

XXVII.

Ad occasionales causas merito referimus animi pathemata, quippe que sæpissime repentinam hujus negotii mutationem inferunt, aut turbas productas pertinaciores reddunt.

SCHOL.

Ad repentinæ turbationes menstrui fluxus plurimum faciunt ira & terror: illa quidem tam humorum exagitationes orgasticas concitando, quam partium solidarum stricturas spasticas producendo: hic vero potissimum restrictiones humorum, per inductionem spasmorum, excitando: sicut mœror maximopere atoniam & debilitationem fibrarum motricium, humorumque spissitudinem producendo, turbas inductas pertinaciores reddere solet. Id quod semper tanto certius succedit, si dicta animi pathemata in tempora fluxus menstrui solita, sive instantia, sive præsentia incidant.

XXVIII.

Ad eandem causarum classem quoque referri debent vitia dietetica, specialius circa fluxus menstrui tempora commissa.

SCHOL.

SCHOL.

Hoc testantur frequentissime illæ observationes in praxi clinica occurrentes, de mensium suppressione, a pane calido, dulcibus, acidis, aliisque eduliis concoctu difficilibus, sub mensium fluxu præsentente aut instante, intempestive ingestis.

XXIX.

Neque hic excludenda sunt partium inferiorum, pedum nempe atque abdominis, refrigerationes.

SCHOL.

Nascuntur enim hinc constrictiones, non modo partes exteriores afficientes, sed ad interiora per consensum partium sese extendentes: cujus rei exempla sufficientia e praxi adduci possunt, de mensibus suppressis aut impeditis, quando fœcellæ loturæ linteorum, pedibus in amne frigido stantes, vacarunt, vel alias vehementiores perfrigerationes perpessæ sunt.

XXX.

Sub mensium emanatione prima haud raro huic causarum classi adnumerare debemus vermes.

SCHOL.

Siquidem hi primæ ætati magis solemnes esse solent, ita facile tunc temporis adhuc in dispositis corporibus restant, & sicuti ordinarie & fere semper convulsiva & spastica symptomata in intestinis, eorumque confiniis excitare solent, ita etiam facili negotio similes stricturas in mesenterio, vasisque interspersis, ad uterum quoque tendentibus, & in membranis illa involventibus, producere apti sunt.

Lochiorum suppressio.

XXXI.

Lochiorum suppressio est defectus illius prostruvii sanguinis, quod ordinarie puerperæ post factus & secundinarum exclusionem experiuntur.

XXXII.

Subjectum hujus affectus solitarie constituunt puerperæ.

SCHOL.

SCHOL.

Cum enim fluxus lochialis unice sit consequens partus & puerperii, alio tempore hæc suppressio contingere nequit, quam in puerperio.

XXXIII.

Subjectum speciale idem est, quod in affectu proxime antecedente declaravimus.

XXXIV.

Causæ generaliores & antecedentes quoque, tam materiam, quam vias respicientes, eadem plane subesse possunt, quas modo in affectu proximo recensuimus.

XXXV.

Occasionalem proximam causam ordinarie constituunt vehementes ac repentina spastica strictura, circa uterum ejusque confinia contingentes.

SCHOL.

Hiscæ occasionem ut plurimum præbent, vel animi pathemata iracunda, aut terrificæ, vehementiora ac repentina: vel refrigerationes partium inferiorum, sub partu, aut post illum, admixtæ: vel denique dolores post partum, aut exclusionem secundinarum violentam remanentes, in spasmos vehementiores demum degenerantes.

Hæmorrhoidum suppressio.

XXXVI.

Hæmorrhoides suppressas vocamus, quando excretio sanguinea, qua aliquando in personis dispositis per venas sedis ex intestino recto contingit, vel per notabile atque insolitum tempus, vel totaliter, supprimitur.

XXXVII.

Subjecta hujus morbi equidem in utroque sexu occurrunt, verum-

verumtamen rariora sunt e sexu sequiori, frequentiora e virili, ubi tamen ætatis conditio simul conspirat.

SCHOL.

Etiamsi fluxus hæmorrhoidalis sexui muliebri in totum non denegetur, experientia tamen comprobatum habemus, hunc fluxum mulieres saltem quasi ex accidenti, & a causis occasionalibus, aut plane individualibus, experiri: viros autem frequentiore numero eidem subijci, ita tamen, ut neque totus virilis sexus, neque omnis ætas ipsi subijciatur, sed certa dispositio temperamentorum, & ut plurimum ætas quadragesimum annum superans, accedere debeat: unde suppressiones hujus fluxus haud in aliis, quam hujus conditionis personis quærenda erit.

XXXVIII.

Pars, quæ specialiter in hac suppressione afficitur, est intestinum rectum, cum vasis hæmorrhoidalibus dictis illud percurrentibus.

SCHOL.

Notum est ex anatomicis, quod vasa hæmorrhoidalia sint vel interna, vel externa, quorum illa a ramo V.P. hæmorrhoidali, hæc primario ab iliacis, secundo ab hypogastricis oriuntur, illa ad interna intestini, hæc ad externum ipsius limbum excurrunt. De prioribus itaque magis dicendum est, quod partem affectam constituent, præ reliquis, quoniam fluxus etiam internarum hæmorrhoidum maximopere contingit; per externa vasa autem hic fluxus, propter densitatem integumentorum, rarissime succedit.

XXXIX.

Causarum, hanc suppressionem producentium, enodationi merito supersedemus, cum essentialiter eadem plane sint, quas sub mensum suppressione recensuimus, quapropter applicationem illarum ad presentem quoque affectum commendamus.